

EESTI MASINATÖÖSTUS ÜLEVAADE SEKTORUURINGUST 2010

Kaarel Lehtsalu
Viljandimaa Arenduskeskus

4.10.2011

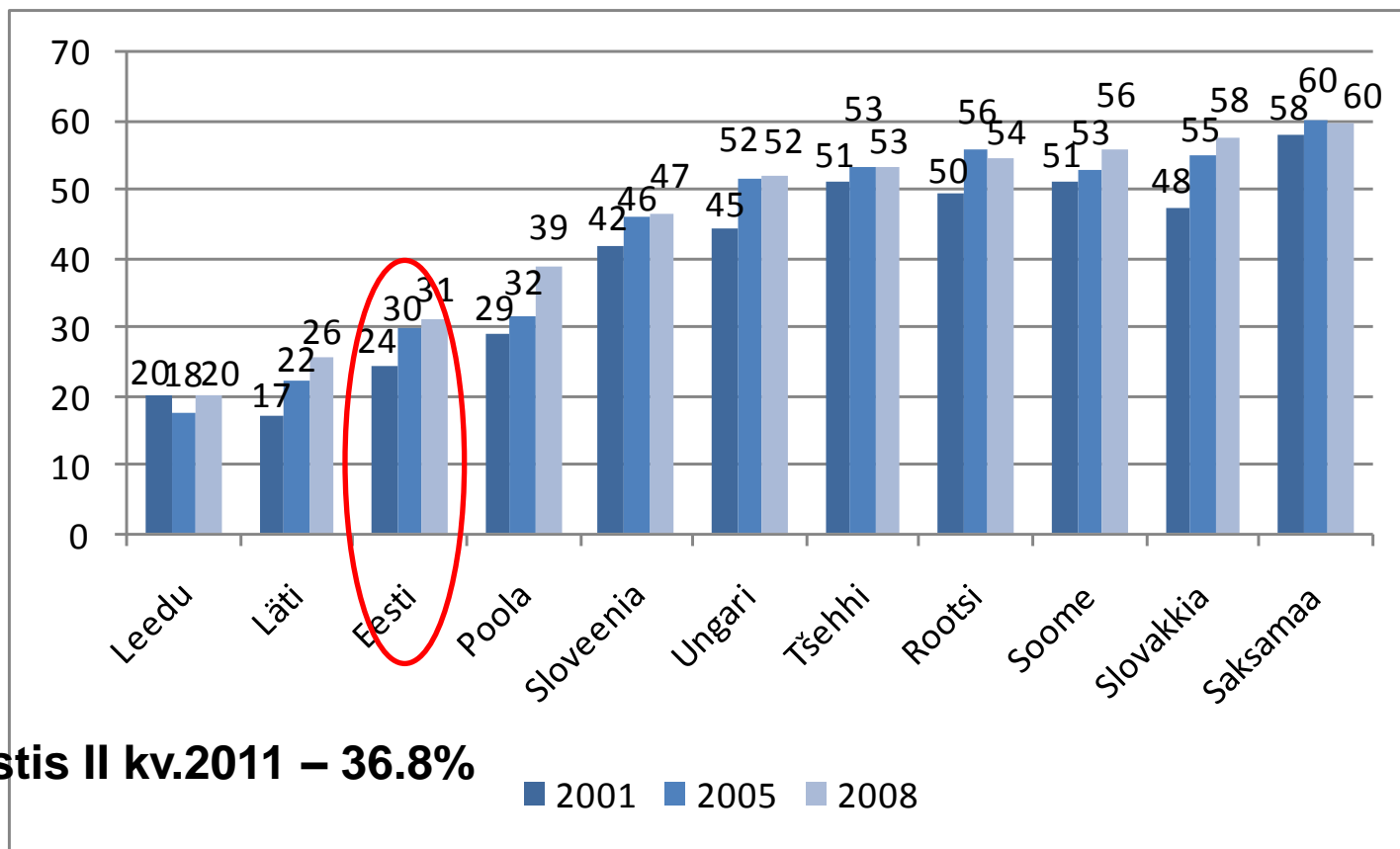

**VÖRDLEV HINNANG EESTI
MASINATÖÖSTUSE
KONKURENTSIPOSITSIOONILE**

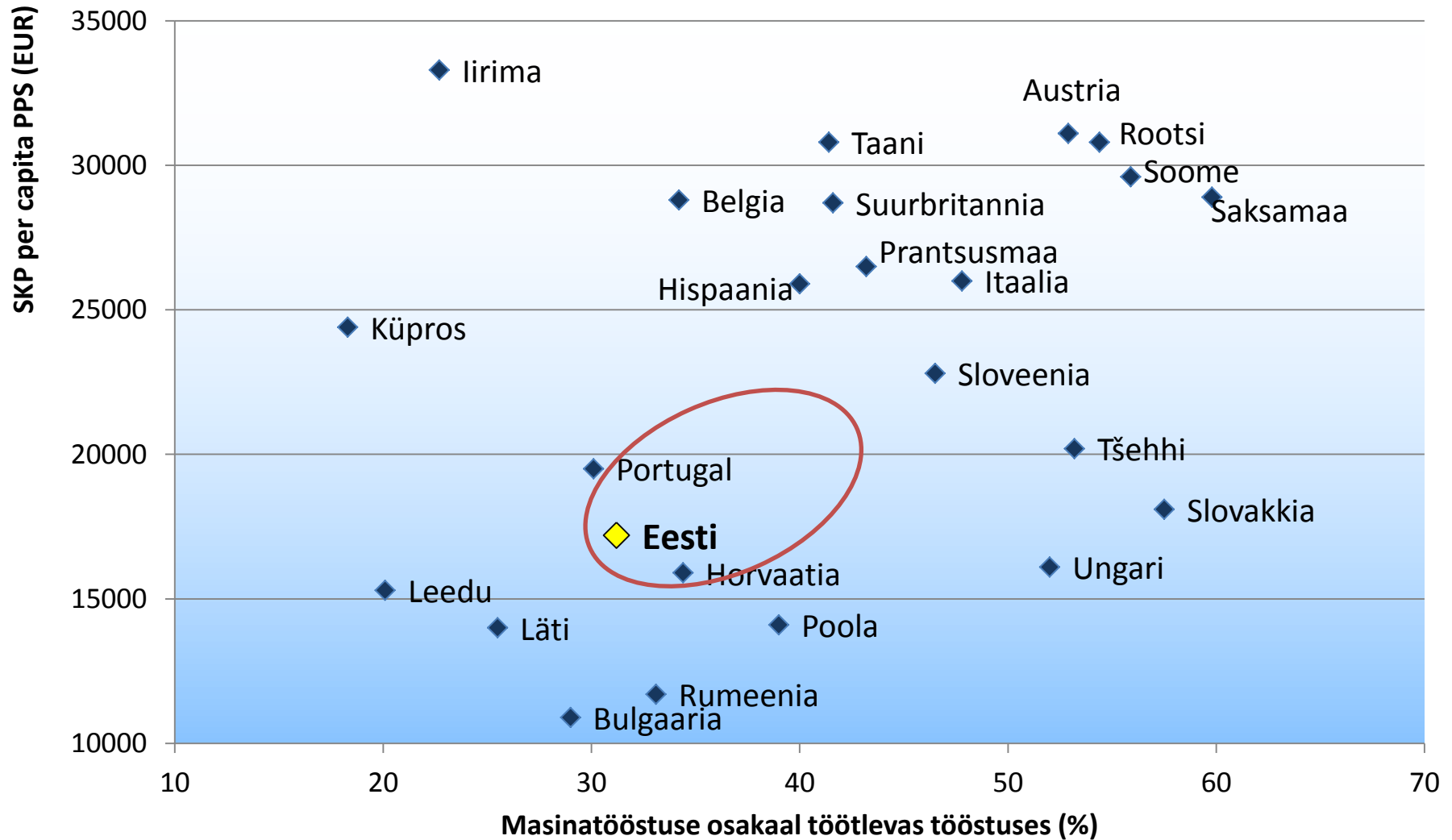

Masinatööstuse roll erinevates riikides - lisandväärtus

Masinatööstuses loodud lisandväärtuse osakaal kogu töitlevast tööstusest (%)

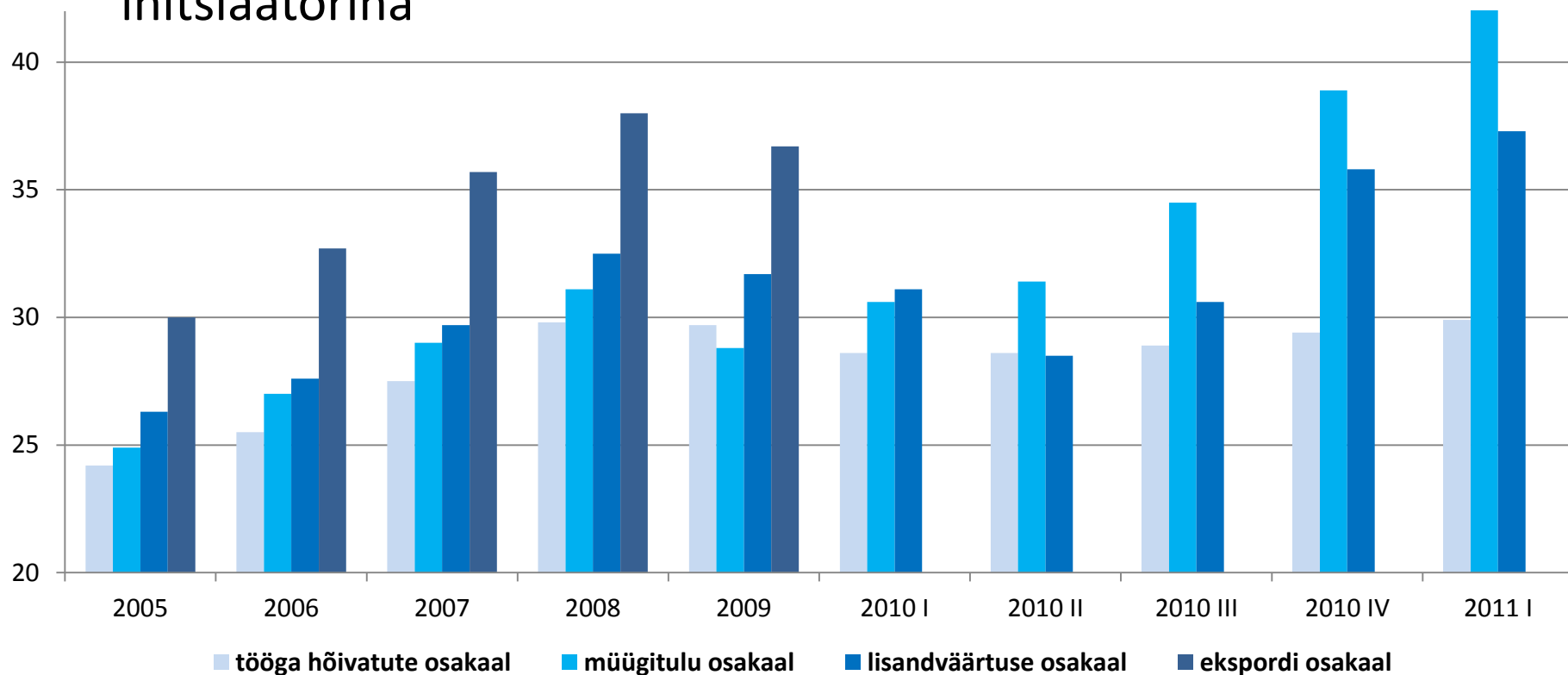

SKP per capita ja masinatööstuse osakaal töötlevas tööstuses (2008)

Masinatööstuse roll Eesti töötlevas tööstuses

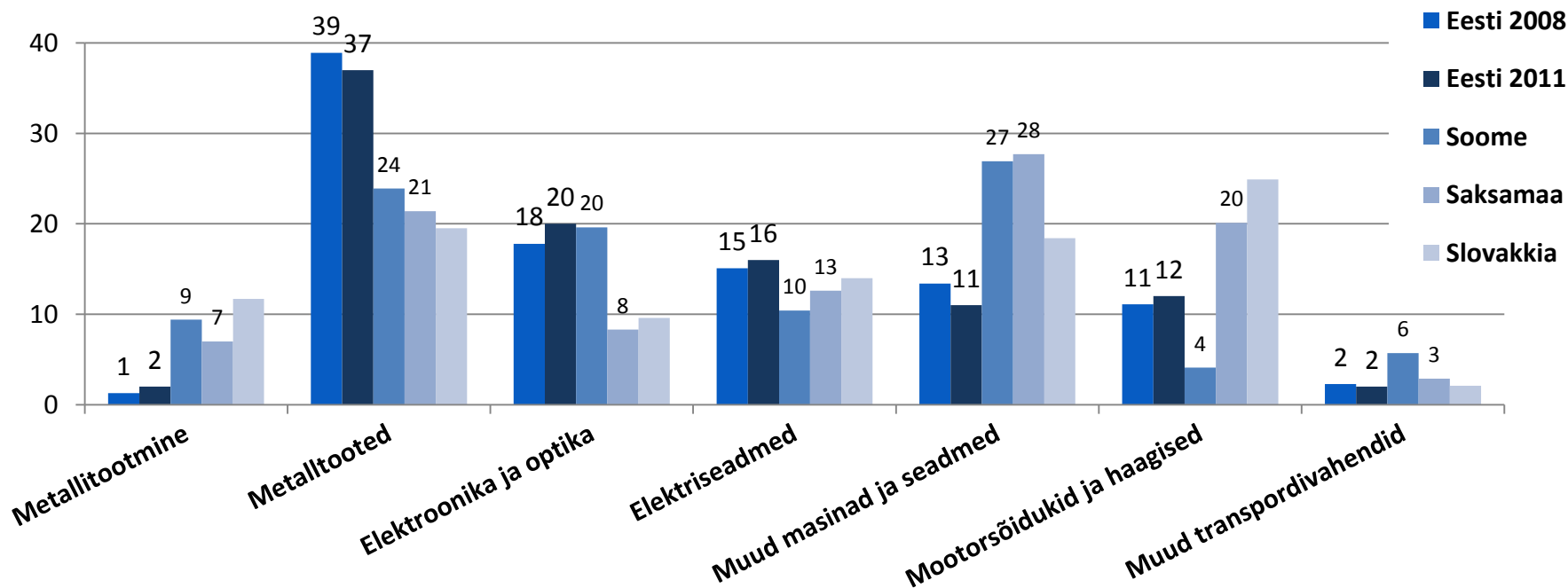
- Masinatööstuse **osatahtsus** on viimasel seitsmel aastal oluliselt suurenenud
- Oluline roll teiste tööstusharude uuenduste ja innovatsioonide initsiaatorina

Masinatööstuse allharude struktuur - hõive

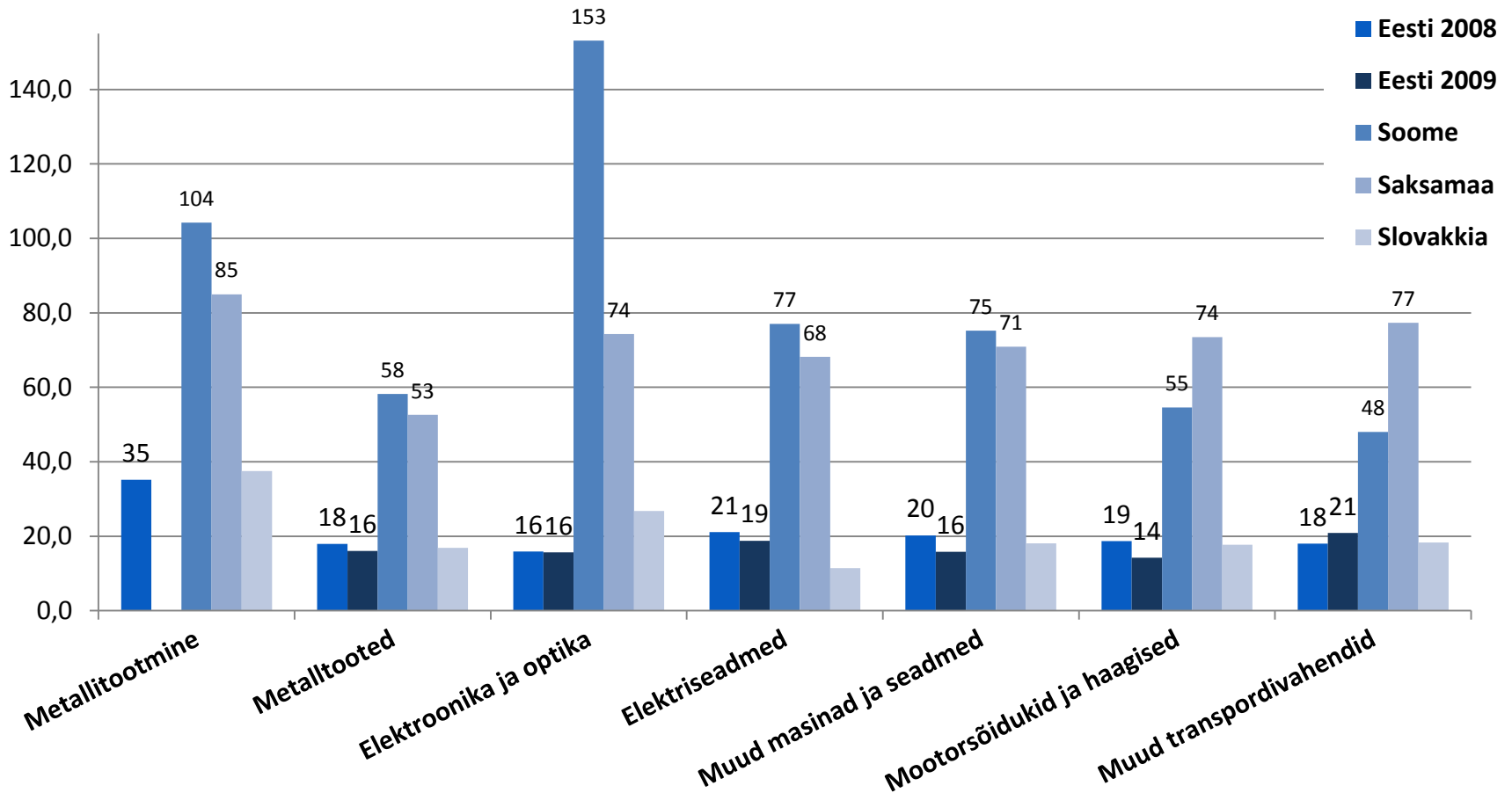
- Eestis **üle kolmandiku hõivatud metalltoodete tootmises**
- Juhtivates masinatööstusriikides kõrge hõive osakaal muude masinate ja seadmete ning mootorsõidukite tootmises

Masinatööstuse allharude osakaal kogu masinatööstuse hõivest (%)

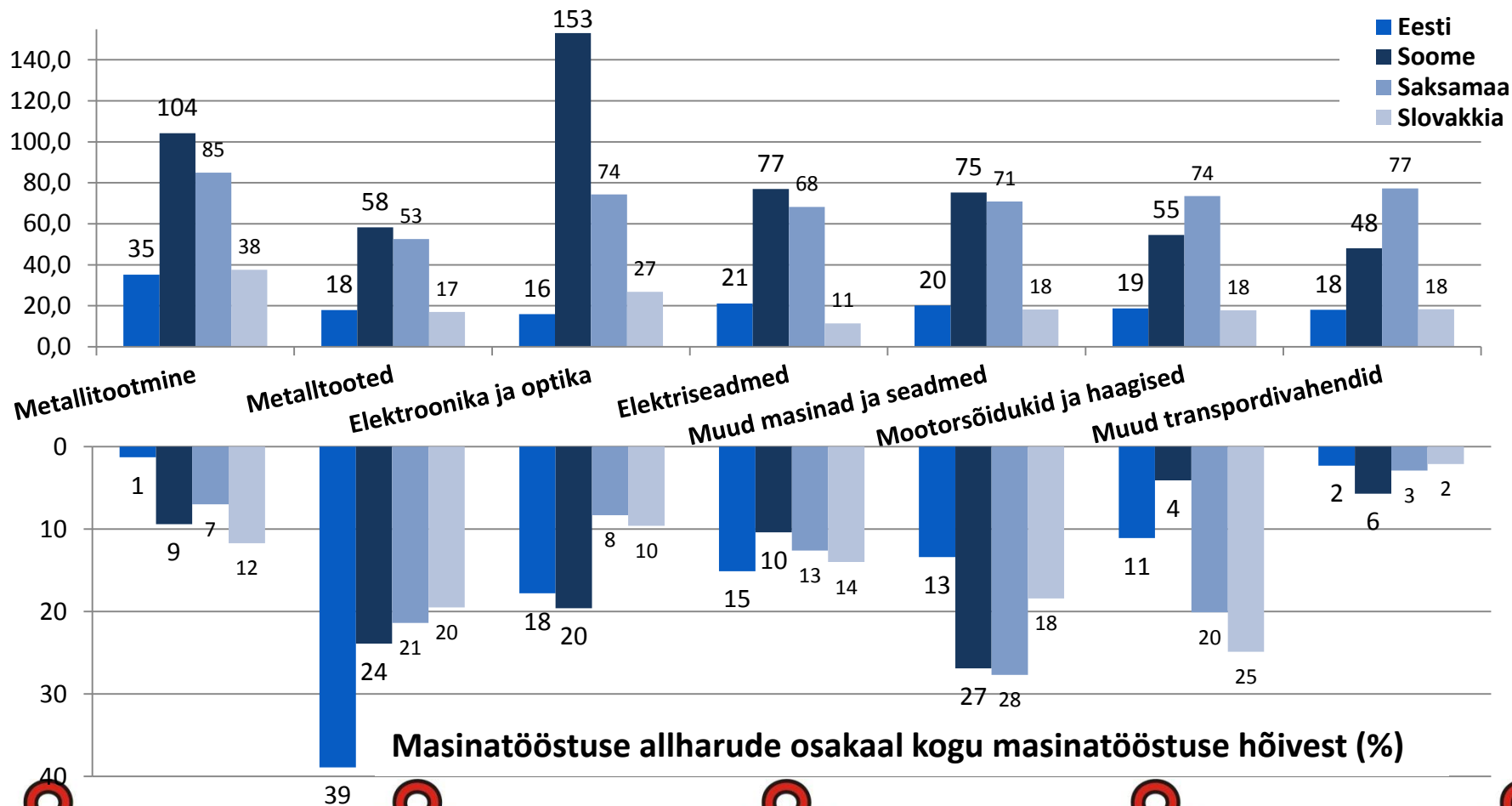
Masinatööstuse allharude struktuur - lisandväärtus

Lisandväärtus ühe hõivatu kohta masinatööstuse allharudes (tuh. EUR)

Harude struktuur – lisandväärtuse tase ja hõive osakaal

- Mõneti **struktuurne probleem?** - Eestis on väga suur osakaal ühel valdkonnal (metalltooted), milles pikas plaanis tootlikkust oluliselt suurendada on keeruline
Lisandväärtus ühe hõivatu kohta masinatööstuse allharudes (tuh. EUR)

Võrdlev hinnang Eesti masinatööstuse konkurentsipositsioonile - kokkuvõte

- Masinatööstuse **tähtsus** Eestis võrreldes teiste riikidega **suhteliselt väike**
- Masinatööstuse **struktuur juhtriikidest erinev**
- Eestis suhteliselt suurem hõive osakaal harudes, mille lisandväärtus masinatööstuse juhtriikides madal – **struktuurne probleem?**
- **Struktuurimuutuste panus** tootlikkuse kasvu olnud siiani väga **väike**

MASINATÖÖSTUSE KONKURENTSIVÕIME SISEMISTE TEGURITE ANALÜÜS

Tulemused – teadus-arendustegevus

- Suur osa ettevõtetest **ei tegele teadus-arendustegevusega.**

Põhjuseid on mitmeid:

- ei nähta vajadust (allhankele orienteeritud ettevõtetes)
- pole võimekust (väiksematel ettevõtetel)
- Tootearendus on paljuski kliendikeskne, **vähesel ettevõtetel on olemas tootearenduse plaan**

Väljakutsed:

- Liikumine teadusmahukama allhanketöö ja omatoodangu osakaalu kasvatamise poole -> **lisandväärtuse kasv**
- Riigi **tugisüsteemide arendamine**, et pakkuda ettevõtetele tuge teadus-arendustegevuse valdkonnas
- Kõrgharidussüsteemis **läbi mõelda** **motivatsioonisüsteem**, mis suunaks teadlasi koostööle ettevõtetega

Tulemused - koostöö

- **Vähene ettevõtetevaheline koostöö** on masinatööstuses **laiem probleem**
- Põhjused:
 - usalduse puudumine
 - tugev konkurents
 - vajaduse puudumine (välisomanduses olevatel ettevõtetel)

Väljakutsed:

- Ettevõtete vahelise koostöö tihendamine (infoportaali loomine jne)
- Klasterijuhtide (*cluster facilitator*) ettevalmistamine
- Koostöö kasulikkuse teadvustamisele suunatud tegevused
- Ettevõtete koostöö nõudmine erinevates toetuskeemides

Tööjõud ja haridus

- Ettevõtjate hinnangul on suuri probleeme **kutsekoolide lõpetajate oskuste ja teadmiste tasemega**
- Probleem on laiapõhjalisem ja algab suhtumisest kutseharidusse ühiskonnas tervikuna
- **Insenerihariduse puhul probleemiks teoreetiliste teadmiste domineerimine, praktiliste oskuste tase on nõrgem**

Väljakutsed

- Hariduse vastavus ettevõtete vajadustele
 - õpetajate ettevõtetes stažeerimise vajadus
 - rohkem rõhku praktika sisulisusele
- Lõpetajate ettevalmistamisel vajalik haridusasutuste vaade tulevikku
- Ettevõtjate ja koolide tihedam **koostöö** praktika pakkumisel
- Võimekate inseneride koolitamine (stažeerimine välismaal jms)

Muud väljakutsed

- **Strateegilise arenguvisioni nõrkus** nii ettevõtete kui sektori kui terviku tasandil
- Ühendavate **katusorganisatsioonide (ajutine?) nõrkus**
- **Regionaalne majanduspoliitika** (riigipoolsete partnerite nõrkus regioonides)
- Kuidas muutub sektori positsioon väärtusahelas tulevikus?

EESTI MASINATÖÖSTUSE VÕIMALIKUD ARENGUSTSENAARIUMID

Lisandväärtuse suurendamise võimalused väärtusahelas

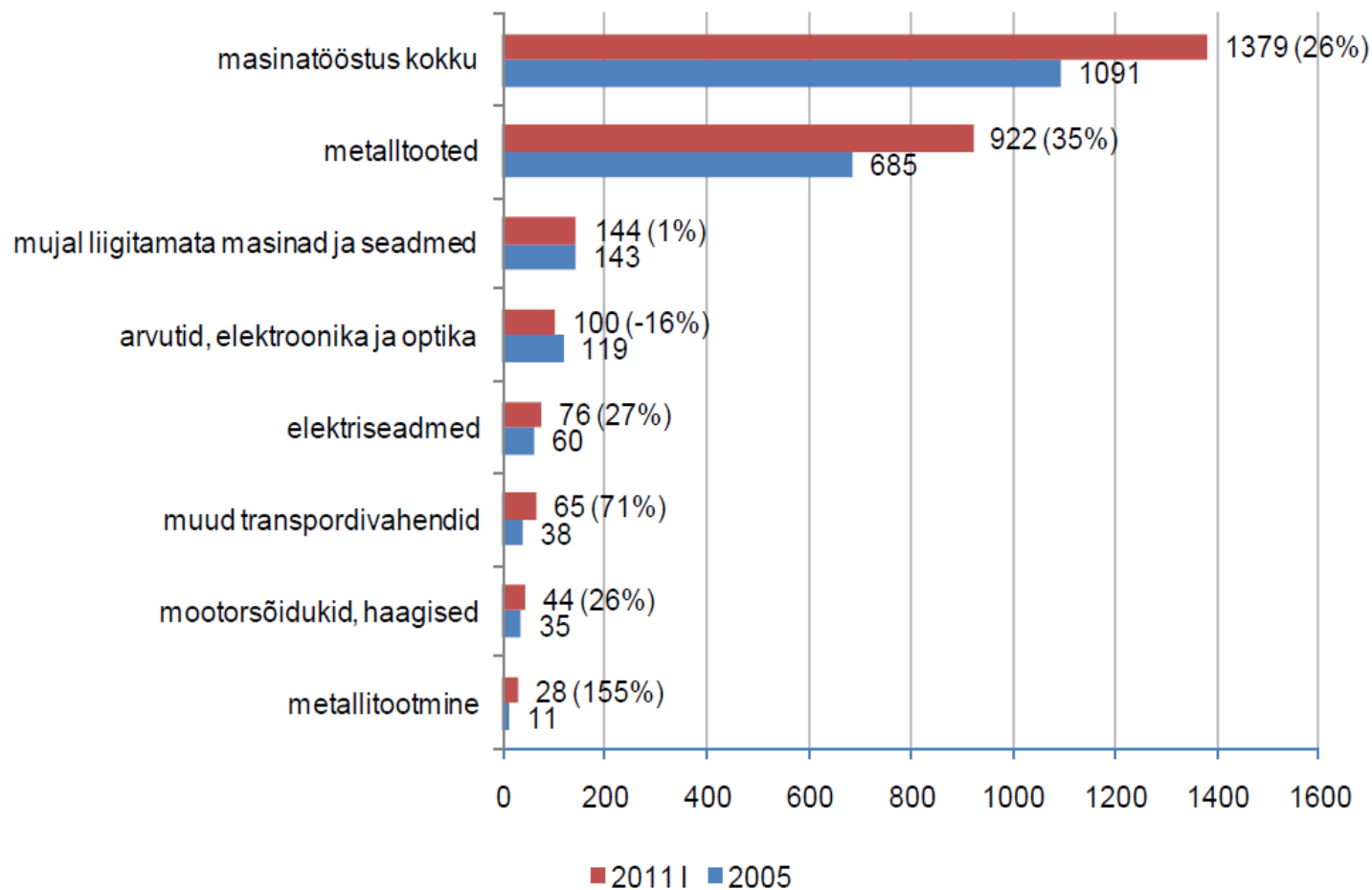
- **Jätkata sisuliselt samasuguse ärimudeliga**, püüdes lisandväärtust suurendada sisemiste protsesside ümberkorraldamisega (protsessi uuendused, pidevad (*incremental*) toote uuendused)
- **Suurendada loodavat lisandväärtust funktsionaalsete innovatsioonide kaudu** (*functional innovation*), laiendades ettevõttes sisalduvaid väärtusahela etappe
- **Väärtusahelate vaheline liikumine** (*inter-chain innovation*) - lisandväärtust on võimalik suurendada, liikudes uuele, kasumlikumale väärtusahelale

MÕNED NUMBRID

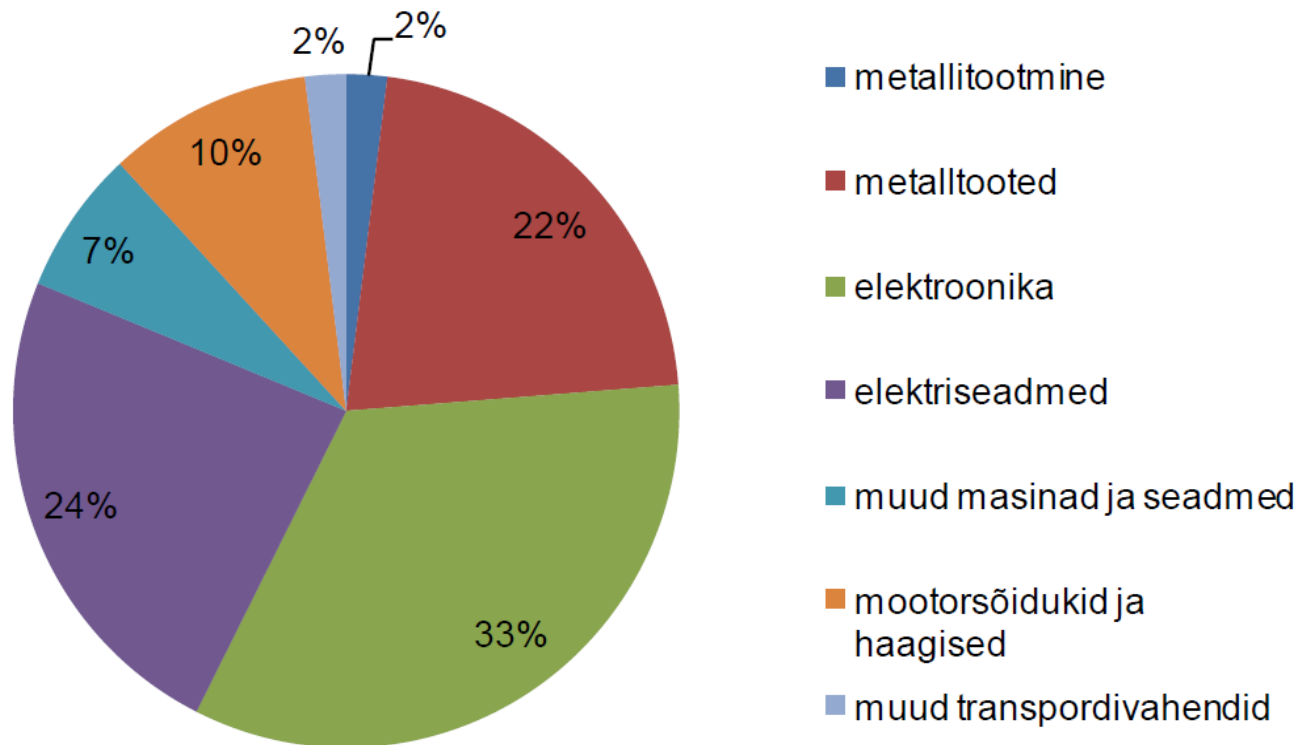
vähenenud.

Joonis 13. Masinatööstuse ettevõtete arv alasektorite lõikes aastal 2005 ja 2011. aasta 1. kvartalis.

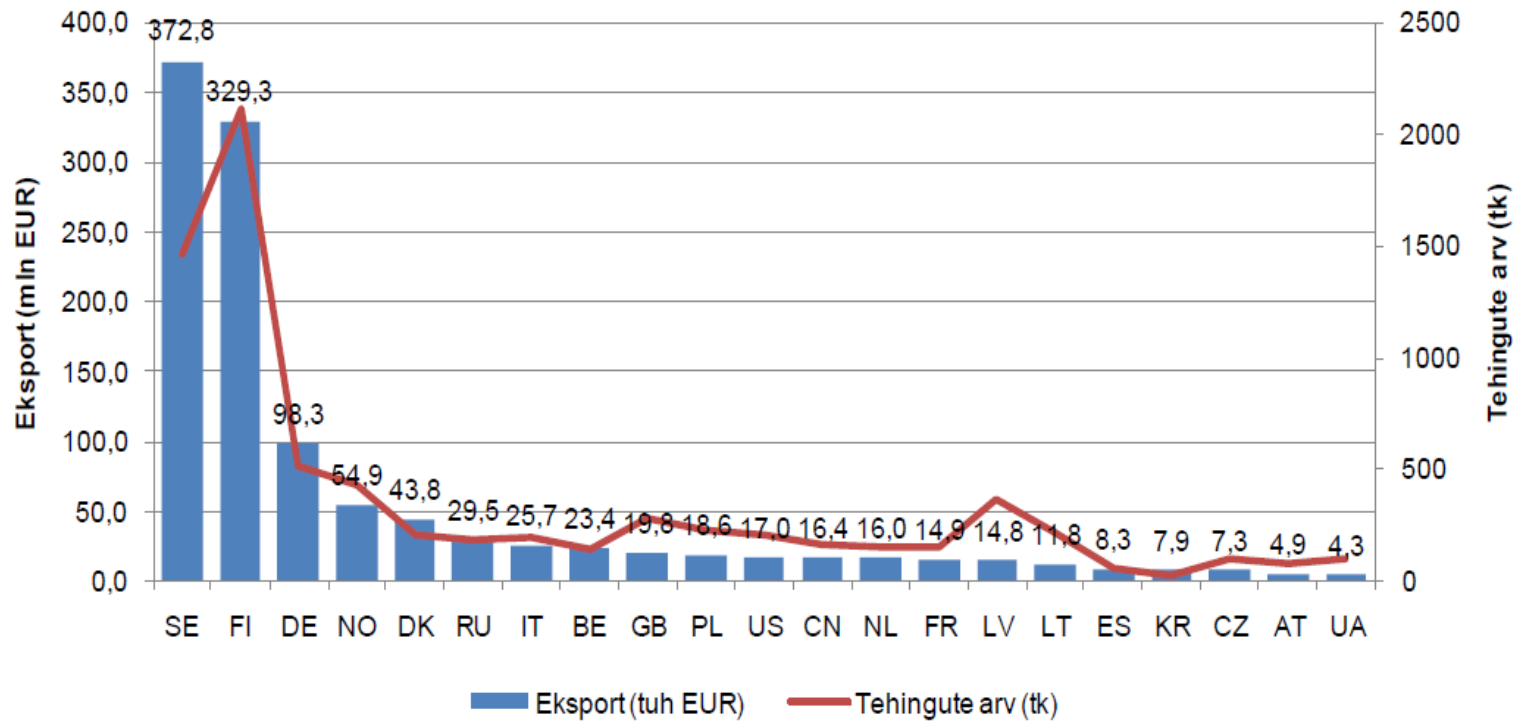
Maksmine teinud on 2014. aasta märtsis lõpetanud teinud ettevõtete arv masinatööstuses võrreldes 2005.

Joonis 37. Harude osakaal masinatööstuse ekspordi väärtusest aastal 2009 (% , Eesti Statistika

Joonis 38. Eesti masinatööstuse ettevõtete peamised ekspordi sihtriigid aastal 2009.

2010. aastal läbiviidud 104 masinatööstuse ettevõtet hõlmanud Eesti ettevõtete ekspordiprobleemide uuringust (Raie *et al.* 2010) selgus, et üle poole uuringus osalenutest kasutab välisturgudele kaupade/teenuste müümisel vahendajate abi või müüakse välismaisele tootmis- või

<http://www.eas.ee/index.php/uuringud/ettevotlus>

kaarel.lehtsalu@viljandimaa.ee

www.viljandimaa.ee/arenduskeskus

SUUR TÄNU!

